

M. BALADUROĞLU

TÜRKİYE'DE SOSYALİZM'İN
TARİHİNE KATKI

II. Cild

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VAKFI

Avrupada Sosyalistlik Akımı

XVIII. yüzyıl filozofları eserleri ile Büyük Fransız Devrimi'nin meydana çıkışını kolaylaştırmışlardı.

Avrupanın bugünkü ekonomik organizasyonundan memnun olmayan Sen Simon, Owen gibi Fransız ve İngiliz düşünürleri, Büyük Fransız Devrimi'nin bu fikirlerini temel alarak, sosyal müesseselere hücumu başladılar. Gerçekten, Volter, Monteskiyö, Ruso, Didero gibi XVIII. yüzyılın kalem sahibi ünlü adamları, Krallık zamanındaki sosyal teşkilâta hücumla, ulusun haklarını ve egemenliğini sağlayacak fikirleri telkin ettikleri gibi, Büyük Fransız Devrimini takip eden XIX. yüzyılda da Sen Simon, Owen, Lassal, Karl Marks ve Engels gibi büyükler de bugünkü uygar teşkilâtın kötü kurallarına hücum ederek, ehalinin ekonomik egemenliğini sağlayacak toplumu Kapitalist nüfuz ve egemenliğinden kurtaracak fikirleri yaydılar. Büyük Fransız Devrimi'nden önce, yalnız politik kurullara ve örgütlere saldırılıyordu. Oysa, XIX. yüzyılda, bu saldırı özellikle ekonomik kurullara ve örgütlere yöneldi. XVIII. yüzyılda saltanat ve derebeylik hakları ve imtiyazları nasıl toplumun kötü kurullarını yaşatan haklar arasında görülüyor ve onlara saldırılıyor idiyse, XIX. yüzyılda veraset hakkı ve tasarruf hakkı gibi hukukî ve sosyal kurullara taaruzla başlandı. Çünkü, bu hukuk kurulları bugünkü anormal ve ıstırap verici sosyal yapının temelleri demekti. Bu temel yıkıldığı anda, bugünkü bütün sosyal teşkilât çökecekti. Bu amacı sağlamak için bir çok çareler düşünülüyordu. Bir kısım, sosyal örgütün, ağır ağır ve barış içinde onarılmasını, diğer kısım ise, şiddetle hücum edilerek ihtilâller, kıyımlar tertip olunmasını övütlüyordu. Sen Simon taraftarlarının organı olan gazete, 1820 de yazdığı makalelerde, bütün sosyal müessese ve kanunlardan maksat, en fakir ve en kalabalık sınıfın maddî ve manevî hayatını yükseltmektir; bu imtiyazlar tamamiyle kaldırılmalıdır; herkes kendi emeğine göre faydalanmalıdır, tarzında mutalaa beyan ediyordu. Sosyalist ve Bolşevik akımlarının temelini teşkil eden bu yeni fikir akımları, gittikçe güçleniyordu. Artık insanların köle gibi çalışmasına, başkalarının çıkarı adına sefil kalmasına tahammül edilemiyor, üretimin kamu çıkarı için yapılması ve herkesin bu üretimi sağlamaya kudreti nisbetinde katılması, işbölümünün tamamen uygulanması, tüketicinin ihtiyaç oranında yapılarak lüzumsuz israfların önlenmesi gibi esaslar konuyordu. Amele için sekiz saatlik çalışma, çocukların çalışmaması, krediler, işçinin korunması için dernekler teşkili hakkında kanunlar teklif ediliyordu.

"Her batında milyarlarca insan dünyaya gelip gidiyor. İnsanın içinde yaşadığı toplumdaki istediği şey, biraz huzur, biraz mutluluktur. Toplumlardaki bütün değişikliklerden, inkılâplardan, Devrimlerden maksat bu huzur ve mutluluğu sağlamaktır. Kötü bir eğitim almayan insan kanaatkârdır. O yalnız ister ki dünyada buldukça rahat ve iyi bir ömür geçirsin. Kendisini teselli etsin. Büyük bir feylesofun dediği gibi hayatta saadet kendisini avutabilmektir. Her insan biremel, bir arzu peşinde koşarak, kendisine dünyada nasip olan yaşayış günlerini tamamlar. Bir toplumun fertlerine sağlamak için uğraşacağı şey refah ve mutluluktur. Hiç şüphesiz mutlak saadet ve refaha ulaşamaz. Fakat, bütün bu imkânsızlık içinde ulaşılabilecek en büyük mutluluğu hedef tutmak her toplumun borcudur. İnsanlar, doğuşlarında, eşit haklara mâlik olmalıdırlar. Fransa Devriminin koyduğu en önemli esaslardan biri budur. Eğer bu esas kabul edilecek olursa artık verasetin, ailenin, soyluluğun sağlıyacağı imtiyazların hükmü kalmaması gerekir.

Çıplak ve âciz dünyaya gelen masum çocukların, hak sahibi olmak bakımından, birbirinden ne gibi farkı olabilir? Herbirisi toplumun eşit haklara mâlik evlâtlarıdır. Bu esası kabul etmek için iyi ve vicdanlı bir insan olmak ve bir toplumu umumî bir aile olarak anlamak yeter. Hiç şüphesiz egoistlik sunduğumuz bu esaslarla uzlaşamaz. Heyhat, toplumların bugünkü teşkilâtı insanların egoistliğini şiddetlendirmiştir. Her fert, herşeyden ziyade kendisini düşünüyor. Sayın okurlarım, belki, bu duygu pek tabii diyeceksiniz. Fakat unutulmasın ki, eğitimin pek büyük bir etkisi vardır. Umumî menfaat karşısında şahsını feda edenler bu hâlin en güzel bir misalidir. Onları bu fedakârlığa teşvik eden alması oldukları terbiye tesiri değil midir? İnsanların birbirini kardeş telâki etmek duygusu henüz doğmamıştır. Nasıl doğabilir ki, bugünün kardeşleri bile birbirini çekemiyor. Etrafa göz gezdiriniz. Her köşede, her bucakta bir çekişme, bir mücadele görürsünüz.

X
X

"Medenî olan ve olmayan bütün dünyayı istibdat ve zulmü altında bulunduran ve hiç bir kimseyi memnun edemiyen bugünkü sosyal teşkilâtı savunma amacıyla insanlığa daha mutlu bir idare vaat eden Bolşevikliğe saldırmak hiç bir zaman doğru değildir.

Esasen, Bolşeviklik artık teori alanından çıkmış ve Rusyada meydana getirdiği büyük ihtilâl ile fiilen tutunacağını ispat etmiştir. İşte, bolşeviklik yüz-milyonlarca fakir ve yoksul insanlara sesleniyor. Zenginlerin servet ve ihtişam-ile kamaşan ihtiraslı ve kinci nazarları tahrik ediyor. O servet ve ihtişamda kendisinin bir payı olduğunu ve o payı velevki cebirle, ihtilâlle almağa hakkı olduğunu anlatıyor. Artık bilmem yoktur. Büyüleyici bir teşvik tergibe mâlik olan bir mesleğin cazibesinden hangi fakir ve muhtaç insan kurtulabilir?

İşte, Rusyada patlak veren Bolşeviklik ihtilâli böyle bir kudrettedir ki, medenî âlemin amele ve köylü kuvvetlerini kendi kucağına çekiyor. Ve, bugünkü teşkilâtı yıkmaya hazırlanıyor. Bakalım bu kudret karşısında daha ne kadar mukavemet kabil olabilecek?

"Bolşeviklik, bugünkü haline göre, kozmopolit bir tarz değildir. Vatanın rûy-u zemîn esasını henüz kabul etmemiştir. Binaenaleyh milliyetperverlik esası tamamen mevcuttur. Eğer beynelmilel uhuvet esasları telkin edilmeyecek olursa, Bolşeviklik uluslar arasındaki münafaretleri kaldırmaya muvaffak olamaz. Bunun aksine, şiddetlendirebilir. Çünkü, Bolşevik olan her millet az çalışarak çok kazanmak için öteki milletleri kendi hesabına çalıştırmaktan müstağni kalmaz. Bu hali önlemek için de, insanlığın ahlâkını düzeltmesi gerekir ki, zamana muhtaktır." Nikâh akdi ve talâk sırf medenî ve sosyal bir mahiyeti haizdir. Kadın ve erkek, iki tarafın muvafakatı ile, evlenebilecekleri gibi, taraflardan birisinin arzusu ile, nikâh fesh edilebilir. Yalnız bu hususları mensup olduğu Komüne bildirmeye mecburdur.

Bolşevim ihtilâli böyle zebun ve makhur bir Rusyanın sosyal yapısından doğmuş ve zuhur eder etmez de emperyalist Devletlerin tasallut ve saldırılarına uğramıştır. İki yıldan beri bütün mahrumiyet ve sefalete rağmen kendisini savunuyor. Artık insaf buyurulsun. Bu kadar kötü şartlara ve aynı zamanda muazzam bir ihtilâlin doğurması zarurî olan iç kargaşalıklara rağmen hayat ve varlık hakkını savunmaya çalışan bir meslekten birdenbire mükemmel bir idare, mutlu ve müreffeh bir başlangıç beklemek ve bunu başaramadığı için o mesleği batırmak; anarşinin, açlığın, sefaletin, idaresizliğin, haksızlığın biricik sebebi olarak göstermek en büyük bir muğalata değil midir? Elbette hakikat güneşi bir gün Avrupa emperyalist Hükûmetlerinin yığıldığı propoganda bulutları arkasından kurtulacak ve en kısa görenlerin bile gözlerini kamaştıracaktır.

~~lık devresi başladığı zamanlar, insanlar bütün ihtiyaçlarına sağlamış~~
~~demekti.~~

Fakat ne vakit ki, insan kendisine her şeyi veren tabiatın bağ-
 rından ayrılarak şehirlerin hisarları içine girmeğe başladı; işte o
 zaman acı bir yoksulluk devresi gelip çattı. Artık meydana gelen fakir
 sınıfın hiç bir karış toprağı yoktu. Bunun için milyonlarca insan, baş-
 kalarının vereceğı gündelige bağı olarak esir bir halde yaşıyordu. Zo-
 runluluk sonuçu, çok çalışarak az kazanıyordu. Aradaki fark zenginlerin
 servetini artırıyordu. İşte bu suretle milyonlar devri açıldı. Fakir sı-
 nıfla zengin sınıf arasında, bugünkü fark, biraz yukarda arz ettiğimiz
 gibi, hiç bir zaman örülemediştir.

Bugünkü medeniyetin "Proletarya," sınıfı denilen fakir sı-
 nıf kadar hiç bir devrin fakarası istirap çekmemiştir.

Eski Çağların köleler sınıfında hiç şüphesiz malikiyet hakkı
 yoktu. Bunun aksine kendisi bir mal, bir mülk idi. Bu bakımdan değeri var-
 dı. Efendisi onun hayatını korumaya çalışır; hiç olmazsa yatacak bir yer
 yiyecek bir ekmecek verirdi.

Ortaçağ devirlerinin fakir sınıfını teşkil eden hürsüz, çapulcu sı-
 nıfla da bugünkü amele sınıfı kadar mustarip değildi.

Hiç olmazsa dağlarda, şehirlerde serbest dolaşır, ve bu serbes-
 liğin verdiği cür'etle hayatını sürdürürdü.

Oysa ki, bugünkü fakara sınıfı bundan yoksundur. Sadece zengin-
 lerin servetini, nazar ve refahını sağlamak için yapılan zabıta teşkilâ-
 tı buna meydan veriyor. Artık servetler, bir şansın elinde toplandı mı,
 gittikçe artıyor. Her şeyden makadles tutulan tasarruf hakkı, intiyaslı
 sınıfın egemenlik mevkiini sağlıyor. Açlık, sefalet sonuçu, zenginlere
 saldırmak isteyen insanlar şiddetle takip ediliyor ve cezalandırılıyor.

Uygar şehirlerdeki yoksul tabakayı meydana getiren sınıfın yaşadığı sefil hayat,hiç şüphesiz çölde yaşayan hayvanlardan daha elemli,daha fecidir.

Zamanımızın büyük şehirlerindeki proletarya - fakir sınıfının,eski devirlerde hiç selefleri yoktur.İnsan tarihi,bu sınıf kadar ıstırap çekmiş bir sınıf daha kayd etmemiştir.Gerçekten,bir fakirin meskeni, vahşi hayvanların kovuğuna nazaran daha pis ve fenadır.İhtiyacını giderme hususunda daha çok güçlülere uğramakta,açlıktan daha ziyade ıstırap çekmektedir.Buna karşı hiç bir şey yapılamıyor.Milletin bu fakir sınıfı kendilerini kuşatan bu demir çemberden bir türlü kurtulamıyarak,sosyal teşkilâtın kendi aleyhlerinde koyduğu kanunlara,haklara riayet zorunluğunda kalıyordu.

Her ne kadar bugünkü yüzyılın zengin ekonomistleri,işçiye verilen (gündeliğin) kendi ihtiyaçlarını giderecek derecede olduğunu iddia ediyorlarsa da,ölüm istatistiklerinin incelenmesi,notadaki isabetsizliğin derecesini pek açık bir tarzda gösterir.

Ölüm istatistiklerine göre,zengin sınıfla fakir sınıf arasında yapılan kıyaslama,tabii ömrün fakir sınıfındaki müddeti zengin sınıfına nazaran,yarı derecesinde olduğu anlaşılmıştır.

Acaba fakir sınıfının bu hayat senelerini kim çalışıyor?Aynı iklimin,aynı cinsin fertleri olmak itibarile müstahak oldukları bu ömürleri nereye gidiyor?Açlık,sefalet,mahrumiyet değil midir ki varlıklarını kemiriyor,hayatlarını kısaltıyor?Şu halde (gündelik) fakir sınıfı yalnız anı bir ölümden koruyor.

İşte bu suretle ölüm istatistiği,(gündeliğin) yetersizliğini gösteriyor.İşte bugünkü uygar toplumda,proletarya denilen fakir sınıf,bu suretle sefalet içinde yüzerken,diger bir sınıf daha acıklı ve feci bir manzara gösteriyordu.

Bu sınıf,serbest meslek sahibi olan aydınları teşkil eden sınıftır.Bu meslek erbabı,uygar memleketlerde o kadar çoğalmış ve aralarındaki mücadele o kadar feci bir şekil almıştır ki;cidden acınacak bir levha meydana getiriyor.Toplumda özel bir görev veya bir memuriyet ara-

yan bu bahtsızların, zekâlarının fazla gelişmesi serpilip , felâketlerini daha şiddetle duyuruyor.

Avukat, doktor, öğretmen, yazar, şair vesaire gibi meslekleri dolduran bu sınıf, zengin sınıfla daima temasta buldukları için, onların maddî zevk ve safalarını oek yakından görüyor.

Oysaki, buna karşılık kendisi ihtiyaç içinde kıvranıyor. Kendisi ile zenginler arasında her an yaptığı kıyaslama, onu her gün daha ziyade betbaht kılıyor. İşte bu sosyal durumların sonucu olarak, bugünkü teşkilâtta igriliyor. Bu sınıf arasında toplumda büyük bir mevkie erişmeyi başaramıyarak sefaletle mahkûm olanlar, bugünkü toplum yapısını tehdit eden muhalif akımların başına geçerek bugünkü sosyal organizasyonu yıkmaya çalışıyor. İşte şimdiye kadar gösterdiğimiz tabloda zengin sınıfların zevk ve safasını işçi ve amele ve fakir yığınlarının yaşama yoksulluğu ve ıstırabını, ve nihayet aynı elemeler ve zahmetlerden şikâyetçi düşünür sınıfını çördük.

Şimdi her sosyal toplumda servet sahibi olan imtiyazlı azınlığın bu serveti nasıl ele geçirdiğini inceliyelim:

Servet; bugünkü toplum örgütlenmesine göre: Veraset, ticaret, spekülasyon ve üretim endüstrisi vasıtasıyla ve nihayet doğrudan doğruya topraktan istihsal edilir.

Veraset, eski toplum teşkilâtının bugünkü insan kuşağına bıraktığı bir derttir ki, bu vasıta ile bir fert çalışmadan ve zahmet çekmeden servete tasarruf etmek hakkını kazanır. Eski teşkilâta Krallar, papaz sınıfı ve derebeyleri, dinî ve moral bir kuvvet ve hakla hâkim sınıfları meydana getirdiklerinden dolayı , bu hâkimiyetlerini tabiatile ve bir tabiiî duyguyla gerek kendilerini ve gerek evlâtlarını faydalandırarak bir tarzda kullanacaklardı. İşte bunun sonucu olarak, veraset ve tasarruf hakkı gibi iki esas konmuştur ki; bu suretle bir imtiyazlı sınıf daima egemenliğini muhafaza etmek gücünü kazanmış ve öteki sınıflar da o egemenlik altında mütemadiyen ezilmekten başka bir şey yapamamıştır. Her ne kadar bu mesele etrafında daha bir çok mutalaalar ileri

sürmek mümkün ise de, kitabın hacmi elverişli olmadığından tabiiyle vazgeçiyoruz.

Gelelim ticaret meselesine:

Meşru ticaret, üretim yapanla tüketici arasında ~~aracılık~~ aracılık yaparak bu aracılığa karşı, son alıcıya az çok bir vergi, bir fiat artığı yükliyerek faydalanmaktadır. Fakat zamanımızda bu ticaret büyük servetler sağlıyor. Bu ticaretin amacı, üretim yapanla tüketiciyi mümkün mertebe birbirine yaklaştırmak ve bu mesleği seçenlere de kendi yaşayışını sürdürecektir çıkarları sağlamaktır. Bir tüccar, yeryüzünün muhtelif kıtalarının üretimini, en hızlı ve en ucuz vasıtalarla tüketicilere satmaya çalışır ve buna karşılık kendisi bir hak sağlar.

Olağanüstü haller müstesna olmak şartıyla; bu vasıta ile büyük servetler sağlamak kabil değildir. Rekabet meselesi buna engel olur. Fakat, olağanüstü hallerde herhangi bir memleketin muhtaç olduğu maddeler, umumî tüketimi karşılanıyacak derecede az olursa; o zaman bu gibi maddelere sahip olan tüccar, gayet fahiş fiyatlarla elindeki maddeleri satmaya başlar. Ve bu suretle büyük bir servet sağlayabilir.

Savaş, muhasara, abluka zamanlarındaki kazançların çoğu bu suretle sağlanmıştır.

Bununla beraber, buna karşılık Hükümet, ihtiyaç zamanlarında umumî menfaat adına musadere usulüne başvurursa da, küstah adamlar, memleketin üretim ve tüketim fiyatları üzerinde müthiş entrikalar çevirerek, olağanüstü servetler sağlarlar. O da spekülasyon denilen bir nevi entrikadır. Son zamanlarda görüldüğü üzere, bu gibi servetlere, harp kazancı vergileri konduğundan, ve esasen bu gibi kazançlar olağanüstü zamanlarda meydana çıktığından, emniyetli bir kazanç vasıtası değildir.

Fakat en tabii hallerde bile gayet büyük, ve meşru olmayan servetler sağlanmaya yarıyan ve bugünkü ekonomik teşkilâtın doğurduğu bir vasıta vardır ki, o da spekülasyon'dur. Bununla birçok insanlar, meşru olmayan biçimde ticaret sağlıyorlar demektir.

Bunların sosyal mevkileri, namuslu tüccarlara nazaran, pek başkadır. Bugünkü toplum örütlenmesinin meydana getirdiği en fena ve sefil

bir sınıftır.

Bu sınıf hiç bir şey üretmiyor.Hatta,bir tüccarın üretici ile tüketiciyi yaklaştırmak gibi yaptığı hizmeti bile yapmıyor.Yalnız hile ve şeytanlıkla asıl çalışanların emeginin meyvalarını aşırıyor.Spekülatör öyle bir yolkesicidir ki;gayet kurnaz bir tarzda üreticileri soyuyor,ve tüketicilere gayet pahalı satıyor.Bu şakîlerin gerek üretici ve gerek tüketici hakkına saldırmak için kullandıkları silâh iki yanlıdır ki;buna yükselme ve alçalma adı verilir.

Bakınız bu silâhı nasıl kullanıyor.Eğer piyasayı dolaba düşürmek ve soymak isterse,elinde olmadığı halde bir takım ticaret eşyasını 15 gün yahut bir ay vadeyle,piyasa fiyatından daha ucuz olarak satacağını ilân ediyor.

Bundan ötürü ,bu durum karşısında,müşteri üreticiden ziyade tüketiciye baş vuruyor.Çünkü ondan daha ucuz alıyor.

Bu suretle üretici,elindeki ürünlerle kalıyor.Ve iki yoldan birini izlemek mecburiyetinde bulunuyor.

Eğer kendisi zenginse,ürettiği ürünleri elinde titarak spekülatörü belirli günde umduğu fiyata malı teslim etmesine engel olur.

Ve bu suretle,spekülâtör oyununda başarılanarak yenilmiş olur.Fakat,üretici derhal elindeki malı satmak zorunda ise, -ki çok defa bu hal vaki oluyor- o zaman üretici,malını spekülâtörün sattığı fiyattan daha eksigine satmak mecburiyetinde kalır.Ve,sonuç olarak, spekülâtör o mala sahip çıkar.Çünkü gerçek müşteriler spekülâtörlerle taahhüd girmiş bulunuyorlardı.Bu suretle, spekülâtör üreticiden daha ucuz bir fiyata malı satın alarak çıkarılmasını sağlıyor ve belki de zavallı üretici mahv oluyor,yıkılıyor.İşte fiyat düşürmekle bu rolü oynadığı gibi,öte yandan fiyatı düşürmekle başka bir oyun oynuyabiliyor. Spekülâtör,üreticiler tarafından piyasaya çıkarılacak bütün malları satın alıyor ve bunu gayet kolaylıkla yapıyor.Çünkü,kendisi parayı peşin ödemiyor.Felki bir kaç ay sonra ödemeyi taahhüd ediyor.Bu suretle spekülâtör peşin para vermaksizin piyasadaki emtianın sahibi oluyor.Sonuç

olarak, tüketiciler kendilerine lâzım olan maddeleri spekülâtörlerden almak mecburiyetinde kalıyor. Ve tabiatıyla, rekabet olmadığı için spekülâtör istediği fiyatı talep ediyor. Spekülâtör bir eliyle tüketici-den parayı alarak büyük bir kısmını cebine koyduktan sonra, öteki eliyle üreticiye olan borcunu ödüyor. İşte bu tarzla, spekülâtör çalışmaksızın ve toplumun tümüne hiç bir çıkar sağlamaksızın zengin ve egemen oluyor. Ve sınırsız sermayeleri kendi eline verebilecek krediye sahip oluyor. Zavallı bir amele bağımsız çalışmak arzusuyla kendisine lâzım olan araçları ve ilk maddeleri sağlamak isterse ve imal edeceği eşyayı satıncaya kadar geçinebileceği sermayeyi ararsa, ya pek güçlüklerle raslar, veyahut hiç bulamaz. Fakat başkasının emeginden faydalanarak zengin olmaya karar vermiş olan cesur bir oyuncu, spekülâsyon suretiyle üreticilerle tüketicileri çevresine toplar ve onları kendine yalvartır. Ve, istediği kadar sermaye sağlar.

İşte sırf nazarı bir itibar sonucu olarak, belirli bir günde bir fiyatla üreticinin malını bir şansa satması, aynı zamanda tüketicinin aynı şartlarla bir malı o kimseden almayı taahhüt etmesi, böyle müthiş servetlerin bir takım şahısların elinde toplanması sonucunu verir. Herkes bütün ihtiyaçlarını gidermek için yapacağı harcamaların fiyatını daima spekülâtörlerin eline veriyor. İşte bugün sağlanan büyük zenginliklerin doğuş sebeplerinden bir tanesini gördük.

Gelelim büyük zenginlikleri sağlayan endüstri meselesine: Burada herhangi sermayenin sahibi olan bir şahıs, birçok adamların emegini gündelikle ~~emgini~~ kiraliyerek, onları çalıştırmak suretiyle, kendi çıkarını sağlıyor. Gerçekten, bir amelenin istihsal ettiği maddenin fiyatı ile kendisine verilen gündeligi arasındaki fark, bu kapitalistin kazancını sağlar. Yani, üretimle satış fiyatı arasındaki fark, fabrikatörün kazancıdır ki, burada amelenin daima büyük hakkı kayb oluyor.

Fabrikatör, her işçinin emeginin bir kısmını çalarak zenginlik sağlar. Her ne kadar işçinin kendi payından verdiği bu para az görünüyorsa da, neticede bir takım şahısların olağan üstü servet sahibi olma-

si sonuuna doğurarak,bu servetten doğan kuvvet karşısında,işçi sınıfı esir olmak mecburiyetinde kalıyor.

İşçinin istinkakı ne suretle ,hangi hakla başkalarına veriliyor?Eğer fabrikatörün veya patronun zekâsı,dirayeti,faaliyeti,kendisine başkalarının hakkını gasp etmek yeteneğini veriyorsa,buna karşılık işçinin de teşkilâtı,maddî kuvvet ve üstünlüğü,çoğunluğun onda oluşu,kendi zararına olarak teşekkül eden büyük servetleri aralarında paylaşmak gibi meşru bir hakkı verebilir.

şimdiye kadar arz ettiğimiz açıklamalardan anlaşılacağı gibi,bir kaç istisna hariç olmak şartıyla,büyük servetler başkalarının emeginden ve yoksun bırakılışından faydalanmak suretiyle sağlanıyor.

Toplumun bütün fakara sınıfını alıştıran zengin azınlık,güçlü bir örgüte sahiptir.İlkin her uygar memlekette bu imtiyazlı azınlık, toplumun yasalarını kendi lehine teşri kuvvetine koymuştur.

Gelelim eğitim ve öğretim meselesine: İşçi sınıfı vergi ve temettu vermek suretiyle,en büyük öğretim kurumlarının masraflarını sağlıyorsa da,milyonlara mal olan bu kurumlardan hiç bir suretle faydalanamıyor.Çünkü,yirmi yıllık öğretim süresince kazanmadan hayatını sağlayacak durumda değildir.

Sonuç olarak,her türlü yoksunluk ve sefalet içinde alkandığı halde kendisinden alınan vergilerle kurulan bu kurumlar,sırf zenginlere özgü bir şekil alıyor.

Esasen aşağı tabakadan herhengi bir kimse,bin türlü yoksunluk ve sefalete katlanarak ,yüksek bir öğretim görmegi başarsa bile,neticede fena bir yaşayışın doğurduğu mücadeleye kuvvetini kayb eder.Veya,zengin sınıf arasındaki karşılıklı yardımdan mahrum kalarak,toplumda bir mevki sahibi olamaz.İşte görölüyor ki,toplumların sosyal ve ekonomik teşkilâtından daima zenginler yararlanıyor.Onlar yalnız maddî refah ve mutlulu tan değil,fakat medeniyetin müzik,şair,resim,edebiyat gibi en yüksek tecellilerinden de - bütün bunları tekeline alarak-faydalanıyor.Hiç olmazsa bu yüksek ve manevî zevkleri meydana getiren

ressam, edip, şair, müzisyen gibi düşünür sınıfı meydana getiren şahsiyetler de mutlu olsa... Heyhat! Nerede?... Bunların içinde en çok başarı kazananlar, birer şaheser meydana getirenler müstesna olmak şartıyla, diğerleri sefalet ve hüsrân içinde çarpınıyor.

Çünkü her yüzyılın estetik ve şiir zevkini tatmin eden bir takım büyük şahsiyetler yetişir ve o büyük şahsiyetlerin eserleri insanları diğer eserlerden müstagni kılar. Oysaki, bu şaheserleri meydana getiren insanların mensup olduğu sınıf içinde daha aşağı tabakalar teşkil eden birçok düşünürler vardır ki; onlar tabiatıyla yüksek ve müstesna bir mevki elde edemediklerinden dolayı, yaşamak için aralarında boğuşmaya ve rekabete, zenginlere karşı da kuyruk sallayıp dalkavukluk etmeye mecbur kalıyorlar. Oysaki, ilk dereceye ulaşamayan bu düşünür sınıf, devrin büyüklerini yetiştirmek hususunda adeta basamak vazifesini görürler. İşte bunların da bir hakkı vardır, fakat kim aldırır. Yalnız yeter ki mak-sat sağlansın. Buna karşılık yüzlerce düşünür genç verem olmuş, kimin umurunda! Yalnız tiyatrolarda oynanacak şaheserler; piyanolarla, kemanlarda bestelenecek nefis parçalar, salonları süsleyecek güzel tablolar olsun, zengin bunlardan mahrum kalmasın da, ötede bunları yetiştiren sınıf ne çekerse çeksinsin! İşte şimdiye kadar arz ettiğimiz sosyal safhalar, XIX. yüzyıl ekonomik teşkilâtının doğurduğu faciaları bütün çıplaklığıyla gösteriyor.

Acaba bu faciaları doğuran bugünkü sosyal organizasyon, eşyanın tabiatından doğan bir zaruret sonucu mudur? Yoksa insanların derini ve uzagı görmelerinde ve muhakemelerinde mevcut kısalığın sonucu mudur? Niçin bir insan sınıfı hiç bir üretimde bulunmadığı halde, maddî ve manevî bütün hususlardan faydalansın ve her türlü nimetleri toplasın da, diğer bir sınıf halk -ki, insanlığın büyük çoğunluğunu meydana getiriyor- derin bir yoksulluk ve sefalet içinde yüzsün? İnceliyeceğimiz önemli nokta budur. Fakirlerin açlık ve sefaletin sebep olan etken, acaba toprağın yeter derecede besin maddeleri vermemesi midir? Bu son görüş ağısı hiç şüphesiz pek ziyade etkili değildir. Çünkü, şimdiye kadar besin maddeleri fazla üretilmiş de, yiyecek bir ağız bulamıyarak telef olduğu gö-

Bir asır önce, fiziyokrat denilen bir meslek erbabı vardı ki, bunlar servetin topraktan ibaret olduğunu iddia ederlerdi. Fakat, heyhat! Bu meslek erbabının pek doğru olan bu nazariyesi, bir asırdan beri ihma edilmiştir. İnsanlık bütün zekâ ve fikirlerini endüstriye ayırmış, zarurî besin maddelerini sağlayacak olan toprağı ihmal etmiştir. İşte, XIX. yüzyıl anlayışının kurbanı olarak, köyün çocuğı toprağın güneşini ve özgürlüğünü bırakarak şehirlere, fabrikaların pis havasına koşmuştur. Toprak ve bitkinin değeri ve sağladığı menfaatler, uygarlıkla beraber gittikçe çoğalıyor. Endüstrinin ürünleri gittikçe ucuzlaşıyor. Buna karşılık besin maddelerinin fiyatı durmadan yükseliyor.

Meskenler daha ziyade darlaşıyor, kiralar çoğalıyor. Bir takım ekonomistler besin maddelerinin fiyat yükselişini inkâr ediyorlarsa da, bu görüş açıları yanlıştır.

Gerçekten, ticaretin bugünkü kadar genişlememiş olduğu zamanlarda kıtlık olayları daha çoktu. Kötü bir hasat, birçok yerlerde kıtlık doğurabilirdi. Her ne kadar ansızın çıkıveren bu değişiklikler bugün durmuş sayılırdsa da, etin, buğdayın ortalama fiyatı gittikçe yükseliyor. Amerika ve Avusturalyada, bakir ve büyük toprakların sağladığı üretim bu yükselişi durduramıyor. Pek yakın bir zamanda olağan üstü üretim, bu yeni toprağı da kısırlığa uğrattıktan ve sapan işliyecek yeni bir toprak bulamadıktan sonra, besin maddelerinin fiyatı bütün yüksелеcektir.

Oysaki, öte yanda makinaların durmadan islâhı ile tabiatın en büyük kuvvetlerinden faydalanan endüstrinin üretiminin değeri, arz ettiğimiz gibi, düşmektedir. Ekonomik hayatın bu iki muntelif akımı, bir yandan besin maddelerinin durmadan pahalılaşması, öte yandan endüstri üretiminin değeri gittikçe alçalması, küçük toprak sahiplerini gittikçe fakir, üretim endüstrisi sahiplerini zengin yapıyor.

İşçi intiyacını gideretilmek için üretimini çoğaltmak mecburiyetindedir. Buna karşılık arazwi sahipleri toprakların ürününü daha büyük miktarda endüstri maddeleriyle değiştirmeyi başarıyorlar.

İşçi sınıfı beslenebilmek için gittikçe güçlük çekiyor. Büyük toprak sahipleri ise işçinin emeginden fazla kâr sağlıyarak, onların yoksunluk ve sefaleti karşılığı süs ve israfları çoğaltıyor. Şu halde proletarya, daha doğrusu büyük toprak ve ve emlak sahiplerinin ve fabrikatörlerin haz duydukları şeyleri ve zevklerini tatmin için çalışan bu esirler sınıfı, böylece günden güne sefalete düşüyor. Buna karşılık veraset suretiyle toprağa malik olanlar, hiç bir şey yapmaksızın, toprak üretimini çoğaltmaya lüzum görmeksizin yaşıyor. Demek oluyor ki, bugünün toplum teşkilâtı, ekilip biçilmesi kabil olan toprağı birkaç emlak sahibinin eline vererek, buna karşılık topraktaki paylarından yoksun bırakılan proletaryayı şehirlere solduruyor.

Böyle bir teşkilâtın doğurduğu durumun sonucu olarak, insanlığın bütün dehası, ihtira kuvveti, araştırma hususundaki bütün azim ve sebatı endüstriye hasır ediliyor. Görüyoruz ki, makinalar günden güne mükemmelleşiyor. Endüstri üretimi çoğaltıyor. Fakat umumî sefalet de bununla beraber artıyor. Endüstri hususundaki faaliyet ve zekâ, beşerin yarısı toprağa hasır edilmiş olsaydı, fakr-ü sefalet (poperyizm) denilen sosyal facia ve maraz mevcut olmazdı.

İşte anlaşılıyor ki: bu hâle sebep sosyal teşkilâtın bozukluğu ve o bozukluk sonucu, kapitalistleri teşkil eden imtiyazlı bir sınıfın egemen olarak arzu ve hevesleri uğurunda insanın üretim güçlerini israf etmesi, yine bu teşkilâtın doğurduğu bencillikle; ulusların her an birbirine saldırışı için silâhlanmasına lâzım olan silâh ve mühimmat gibi tahrip vasıtalarının icat ve imalindeki zarurettir. Bu gibi sosyal ve ekonomik sebepler ve etkiler altında Avrupa toplumu, uygarlığın ilerleyip yükselmesine rağmen, günden güne sefalete doğru gitmiştir. XIX. yüzyıldaki sosyal ve ekonomik durumun kötülüğü, tabiatıyla Avrupa ulusları arasında memnun olmayan bir sınıf doğurmuştur ki, bundan sonraki bölüme, bu sınıfın doğurduğu akımın gelişme safhalarını söz konusu edeceğiz.

C İ H A N S A V A Ş I

Avrupadaki sosyal ve ekonomik durumun yarattığı kötülöklere karşı mücadele etmek için bu gibi akımlar zahir eder ve teşkilât meydana getirilirken, Avrupa Hükümetleri umumî sefaleti artıracak ve üretim güçlerini azaltacak biçimde tedbirler almaktan geri durmuyorlardı. 1870 Fransız-Alman Savaşından beri geçen elli yıllık silâhli barış devresi umumî hayata baskı yapmış, sefalet ve ıstırabı arttırmıştı. Her ulus mut-hiş bir savaş için hazırlanıyor; ve bütün üretim güçlerini o savaşta sağ-lamak ve sürdürmek için gereken vasıtaları hazırlamak uğurunda harcı-yordu.

Bu durundan faydalanan endüstriciler ise kendi kazançlarını sağ-lamak uğurunda mensup oldukları uluslar arasındaki nefret duygularını artıracak sebep ve vesileleri hazırlamaktan, her tarafa garaz ve kin to-humları ekmekten usanmıyorlardı. Mühimmat tezgâhları ve fabrikaları yüz-binlerce işçiyi çalıştırıyor, bu fabrikalara sahip olanlar ise bir ta-raftan işçinin hakkını gasp ederek zenginlik sağlıyor, diğer taraftan toprağı işletmek ve ucuz besin sağlamak amacını gütmeyen bu faaliyet umumî fakirlik ve yoksulluğu artırıyor. Avrupa uluslarını yönetenler, memleketlerindeki üretimi artırarak umumun refah ve mutluluğunu sağ-liyacıklarına, birbirinin üstüne saldırarak , başka bir ulusun hakkını gasp etmeğe hazırlanıyorlar. Oysaki bu hareket neticede yenecek ulusla-rın refah ve saadet bahş edemeyeceğı gibi, umumî sefalet ve fakirliği artırmaktan başka bir şey yapmıyacaktı.

Cihan Savaşı uğurunda insanlığın harcadığı ve israf ettiği kuvvetler insanlığın tümünü daha güzel yaşatacak besin maddelerinin üretimi uğurunda harcanmış olsaydı, insanların birbirinin hakkını gasp etmesine ve bugünkü yoksulluk ve fakirliğe düşmesine imkân kalmazdı. Heyhat! Emperyalizm akımlarını doğuran imtiyazlı ve zengin bir sınıfın varlığı ve onun meydana getirdiği sosyal ve ekonomik teşkilâtın bozukluğu CİHAN SAVAŞI denilen faciayı meydana getirmiştir. Bu, bugünkü uygarlık için feci ve yürek sızlatıcı bir uyarma ve uyanma dersidir. 1912 yıllarında patlıyacak bir dünya savaşının doğması ihtimalini gören sosyalistler, yaptıkları büyük bir toplantıda böyle bir savaşın doğmasına bütün güçleriyle engel olacaklarını ilân etmişlerse de, hiç bir direnme ve engelleme göstermeksizin emperyalist akımlarının doğurduğu CİHAN SAVAŞI'na kabul ve tasdik etmişlerdi.

CİHAN SAVAŞI'nın meydana çıkış sebepleri incelenecek olursa, bugünkü uygarlığın ekonomik teşkilâtının bozukluğundan zuhur ettiğine hiç şüphe yoktur. CİHAN SAVAŞI pek yanlış anlaşılmaş olan sömürge ve ekonomik himaye usulü nazariyelerinin bir sonuçudur. İstenilen refahı hiç bir ulusa sağlayamamıştır. Her memleketin endüstrisinde bulunan her sınıf kendisine gayet ucuz ilk maddeler sağlayabilmek için sömürgeler edinme hevesine düşmüştür. Oysaki, bugünkü endüstri üretimi devresinin insanlığı sefaletten kurtaramamıştır. Bunları görmüştük. Bundan ötürü, CİHAN SAVAŞI'na hazırlanmak ve savaşı yönetmek için israf olunan kuvvetler faydalı üretimde kullanılmış olsaydı, sonuç her halde daha hayırlı olacaktı. Fakat, arz ettiğimiz gibi, Avrupa uluslarının mukadderatına hâkim olan servet erbabı, çıkarları adına bu savaşı vıvıkışkırtılar. Sosyalistler ise gereken direnmede bulunamadılar. Çünkü, Sosyalist Partilerinin sağlam örgütleri yoktu. Bu partilerde burjuvalara mensup birçok üyeler vardı. İşte, bu burjuva unsurlar sosyalistliğin direniş ve dayanış gücünü azaltmış; bunun aksine, gerçek burjuvaların yani zenginlerin mevkiini sağlamıştır. Görülüyor ki, burjuva sınıfı kendi çıkarı adına meydana getirdiği bu savaşta insanlığı müthiş bir felâkete sürükle-

aksine, aslolan endüstri üretimini sürdürmek için faydalanılan bir vasıtadır. Kendine özgü bölümde sunduğumuz gibi, asıl gaye toprağı işletmek olsaydı umumî yoksulluk bu kerteğe barmazdı. Her neyse, Almanya ile İngiltere arasındaki endüstri rekabeti ve sonuç olarak sömürgeler mücadelesi, -ki, meşhur Bagdat Hattı meselesi bu mücadelenin en canlı bir örneğidir- CİHAN SAVAŞI'na doğuran, en önemli sebeptir.

Uluslar arasında emperyalist akımların doğurduğu rekabet 1914 yıllarında swon haddine varmış ve İtilâf Devletleri ile İttifak Devletleri gibi iki gurup, birbirinin üzerine atılmaya hazır bulunuyorlar ve bir bahane çıkmasını bekliyorlardı. Saraybosna olayı bu maksadı sağladı; ve Prinsip'in tabancasından çıkan kurşunun yarım yüzyıldan beri toplanan ihtirası ateşledi. Artık CİHAN SAVAŞI başlamıştı. Bütün cephe-lerde milyonlarca insan birbirlerini öldürüyorlar, ve bu suretle XIX. yüzyıl endüstri devrini meydana getiren top, silâlar ve mühimmat fabrikalarının üretimi sarf edilecek bir yer buluyordu.

İşte böylece bir asır süreyle işçiyi fabrika ve madenlerde yoksulluk içinde çalıştıranlar, nihayet o zavallı işçiyi birbirine boğazlamaya sürüyordu. Bu hiç şüphesiz büyük tepkiler, sefalet ve ıstırapın son kertesine gelmiş olan proletarya içinde ayaklanmalar doğuracaktı. Kuvvetli teşkilâta sahip olan Avrupa ulusları şiddet ve zorla bu ayaklanmaları durdurabilmeğe muvaffak olurlardı. Hiç şüphesiz, Avrupada kapitalistlerin örgütleri çok güçlü ve işçinin mankûmiyeti ise o nisbette şiddetli idi. Fakat, Avrupa ile ~~Asya~~ Asya arasında yaşanan Rusya tamamen başka bir durumda idi.

İşte bunun sonucu olarak savaşın şiddetli zamanında işçi ve köylü sınıfı meşhur Petersburg İhtilâlini yaparak Çar'ı devirdi ve bugünkü Bolşevikliğe doğru kesin bir adım attı. Bu münasebetle Rusyadaki toplum hakkında birkaç söz söylemeği uygun gördük.

İşte bu sınıf elele verip birleşerek isyan bayrağını açınca politik ve ekonomik $\ddagger$ Devrim birden olacak, ve bir kamlde Meşrutiyet sistemiyle Bolşeviklik idaresi birden kurulacaktı.

Rus işçi ve köylüsü savaş cephelerinde milyonlarca kardeşlerinin maksatsız olarak mahv olduklarını, ve savaş yüzünden Çarlığın nüfuz ve istibdadı ile kendilerinin fakirlik ve ıstırabının arttığını görünce, artık dayanamıyarak, -arz ettiğimiz gibi- Petersburg ayaklanmasını yaptılar ve Çarlığı devirdiler.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA VE KÜLTÜR ENSTİTÜSÜ

RUSYADA BOLŞEVİKLİK

1918 Petersburg İhtilâli üzerine Çarlık düşmüş;ve otokrat bir Hükümetin Rusyayı istibdadı altında bulandıran bütün kurum ve örgütleri de sarsılmıştı.Fakat ilk gafletten faydalanan burjuva sınıfı, Rusları bir yandan sınırdaki düşman tehlikesi,öte yandan panslâvizm akımının kafalara soktuğu ,-boğazların ve Balkanların Rus varlığı için lüzumlu olduğu gibi bir fikir,bir süre daha Rusyayı savaşı sürdürmeğe sevk etmişti.Bu fikirleri en ziyade telkin eden ,hiç şüphesiz henüz tamamiyle sukut etmemiş olan burjuva ve aristokrasi sınıfları idi.O zaman bu akımın başında Kerenski bulunuyordu.Kerenski cerbezeli ve ağız kalabalık bir hatipti.Bu sebeple bu akımları bir süre daha uzatmayı başardı.3-4-5 Temmuz 917 tarihlerindeki Çarlık düşmüştü.

İşçi ve köylü sınıfını tutan Bolşevikler savaş aleyhinde protesto ettikleri zaman,bu gösterileri kanlar içinde boğmuştu.Bu suretle sükûnet sağlandı,sanılıyordu.Rusyadaki burjuva sınıfını iktidar mevkiinde tutmak istiyen İngiltere ve Amerika endüstri erbabı bütün güçleriyle Rusyadaki bu gerici sınıfa yardım ediyorlardı.Rus aydın efkârının burjuva kısmı ,Karadeniz Rus denizi şarkısını ırlıyarak,Rus işçi ve köylüsünü hâlâ savaş meydanlarında öldürüyordu.Fakat,burjuva sınıfının,Kerenski'nin kumandası altında,Almanlara karşı yaptığı son saldırı,Almanların direnme ve taarruzu karşısında,yenilgi ile sonuçlanınca,artık burjuva sınıfının mevkiî büsbütün sarsıldı.Bu duruma dayanamayan işçi ve köylü 1917 Ekim ayının yirmi birinde,Petersburg'ta Kerenski

karşı isyan ederek, meşhur RUS BOLŞEVİK BÜYÜK İHTİLÂLİ'ni meydana getirdi. Ve, Kerenski kaçarak kazak ve imtiyazlı hassa alayları dağıldı. Artık Rus işçi ve köylüsü Devrimi sağlamış ve Bolşevik fikirleri bütün Rusyayı kaplamıştı.

Rusyada bu muazzam Devrimi meydana getiren Bolşevik Partisi'nin üyesi seksen bin kadardı. Daha 1905 Aralık ayında Japon Savaşı'ndan sonra, Petersburg'ta bir işçi Sovyeti teşkil etmek için girişilen teşebbüs, gericilerin ve Çarlığın şiddetli tazyiki ile bastırılmıştı. İşte ,on iki yıl sonra Rus fakir işçi ve köylüleri arzularında muvaffak olarak İhtilâli meydana getirmişler ve proletarya ve fakir köylülerin diktatörlüğünü kurarak (Rus Sosyalist İşçi ve Çiftçi Sovyet Müttehit Cumhuriyeti)ni tesis etmişlerdir. Bu Cumhuriyetin İcra vasıtası olan Ahali Komiserleri'nin ilk arzusu barış yapmak oldu. İkincisi, bir bildiri yayınlayarak bütün toprakların, madenlerin, ormanların ,şimendüferlerin millete ait olduğunu, din ve mezhep teşkilâtının serbest bulunduğunu ve Cumhuriyetin içindeki bütün ulusların eşit haklara malik olarak Birleşmiş Sovyet Cumhuriyetini meydana getiren bir Cumhuriyet olduğunu ilân etti. Artık, Rus milleti serbest bir nefes almış ve Çarlığın üç yüzyıldan ziyade süren baskısından kurtulmuş oldu. Rus İhtilâlini meydana getiren şahsiyetlerin mesleklerine karşı olan sadakat ve bağlılığı (Brest Litovsk) anlaşmasının akdi sırasında tamamen meydana çıkmıştır. Çarlık düştükten sonra, Almanyadan geçerek, Kerenski'ye karşı mücadeleye atılan LENİN ve TROÇKİ ,Rus Büyük Devrimi'ni şahsiyetlerinde tecessüm ettiren İhtilâlin büyük adamlarıdır ki, Brest Litovsk'taki savunma ve beyanlarıyla Sovyet Devrimi'nin bütün içtenliğini, Alman militarizmini ve burjuva sınıfını temsil eden Hofman'a karşı göstermişlerdi. O barış anlaşmasında, burjuva sınıfının geleneğe dayanan bütün politikasını bırakarak, gizli siyasetten ve entrikalardan kaçınmışlar, maksatlarını samimiyetle âleme bildirerek, her ulusun özgür ve eşit haklara malik olduğunu ilân etmişlerdi.

Avrupa burjuva sınıfını temsil eden Vilson'un on dört maddelik bildirisi ile Bolşevik prensiplerinin uygulama alanında ne büyük ayrılıklar gösterdiği anlaşılıyor.

X f
f

Herkes birbirinden şikâyetçi, birbirine elem verici. Buna sebep insanların tabiatı mı? Hayır, hiç şüphesiz, hayır! Sebep, kötü bir eğitim, ve o kötülüğü çoğaltan zararlı bir örgüt. Bugünkü toplum örgütü gasp, aldatma, hile, şeytanlık ve fırsat esaslarına dayanıyor. Eğer konumuz elverişli olsaydı XIX. yüzyıl uygarlığını yaşayan uluslardaki yasaların en büyük kısmının kötülükleri yalnız tecviz değil fakat teşvik ettiğini tafsilâtilen sunabilirdik. İnsanları bu kadar fena teşkilâtı muhafazaya kim zorlayabilir? Avrupa medeniyetine bakınız: Bütün parlaklığına rağmen yüz milyonlarca insan acaba mutlu ve memnun mudur?

Şehirden şehire dolaşıyoruz; Başkentten başkente gidiniz; "mutlu musunuz? memnun musunuz?" diye her tarafa sorunuz! Alacağınız cevap hep gözyaşındır. Mubalağa ediyorum sanmayınız. Hergün sürüp giden kanlı grevler nedir? Yirmi milyon insanın hayatını söndüren ve sonuç olarak milyonlarca dul ve yetim bırakan ve o nisbette baba ve ananın kalbini inleten Harbi Umumi (1914-18 Cihan Savaşı) nedir? Bütün bu haller umumî refah ve saadete mi delâlet ediyor. İşte bu suretle, dünyanın en mamur ülkesi en elîm, en acıklı bir matemhane hâline girmiyor mu? Bu matem ve felâketi doğuran sosyal teşkilâtın sürüp gitmesini istemek ve onu savunmak vicdanlı bir insan için kabil midir? Rusyada Bolşeviklik ihtilâlini hızlandıran en önemli sebep Cihan Savaşı'nın öldürdüğü milyonlarca insanın kalblerde bıraktığı kin ve nefret değil midir? Eğer Avrupa uygarlığının gayet tabii ve esaslı teşkilâta dayandığı iddia edilecekse o halde böyle öldürücü kanlı bir uygarlıktan ise yüz milyonlarca çinliyi huzur ve sükûn içinde yaşatan bir gafleti tercih etmek daha akıllıca, daha isabetli değil midir? Uygur bir toplumdaki maksat yalnız mümtaz bir sınıfın zevk ve saadetini sağlamak mıdır? Hangi hak ile, milyonlarca insanın diğerleri hesabına çalışması meşru görülüyor? Her fert kendi hakkını, müsâhak olduğu mutluluk ve huzur payını arar. Mümtaz sınıfların hâkimiyet ve üstünlüğünü sağlayan en başlıca sebep iki önemli hak yani tasarruf ve veraset hakkı değil midir? İşte, bunlardan birincisi yani tasarruf hakkı, -bir fırsat, bir şeytanlık neticesi kazanılan servetlerin bir elde kalmasını; öteki ise, o servetin babadan evlâda intikal ederek, daha güçlü vasıtalarla cihazlanmış ve buna binaen toplumda daha ziyade hâkim şahsiyetlerin doğması sonucuna varmıyor mu? Büyük servetlerin ne gibi zamanlarda ne gibi vasıtalarla yığıldığını görmüştük. Bugün kü büyük servetlerin meşru vasıtalarla doğduğunu acaba kim iddia edebilir? Etrafınıza bakınız: Bizdeki servet farkları da Avrupa derecesinde olmadığı halde, memleketin zenginleri nasıl servet sahibi olmuş? Harp, iktisadî buhran, fiyat yükselişi, veraset, spekülasyon, inhisar, imtiyaz ve nihayet ihtikâr gibi vasıtalarla değil mi? Bu vasıtaların meşru olduğunu kim iddia edebilir? Ve meşruiyeti ne gibi mantikî temellere dayandırılabilir? Eğer serveti doğuran en önemli sebep zekâ ve çalışmalarıdır, dersiniz, pek çok aldaniyorsunuz demektir.

Günde on dört, on altı saat çalışan, bir işçi, şu kitabın her harfini ayrı ayrı bir araya getirmek için uğraşan bir mürettip kadar acaba hangi zengin çalışır? Eğer, fikir, dimağ çalışıyor, dersiniz; acaba hangi zengin büyük bilginlerin, feylesofların harcadığı beyin faaliyetini harcıyor? Varlığını fikir çalışmasına vakfetmiş ve bu uğurda hayatını ifna etmiş yüzlerce bilgin fakr-ü sefalet içinde ölmemiş midir? Tarih böyle misallerle dolu değil midir? Diyeceksiniz ki, tasarruf hakkını kaldırarak olursanız ilerleme ve yükselme durur. Medeniyet ilerleyemez. Acaba, insanların özellikle bilginlerin çalışması servet denilen maddî bir mükâfatın karşılığı mıdır? Hiç şüphesiz, değil. Medeniyeti bugünkü ilerlemeye yükseltenler; keşifleri, ihtiraları yapanlar zenginlik maksadile çalışmış değildir. Onlar böyle hasis çıkarlarla değil, tecessüs ve gerçeği arama gibi insanca bir arzu ve iştiyakla çalışmışlardır.

Kozmografiyada arz çekimi, kimyada imtizaç, fizikte sukut ve mekanikte hareket kanunlarını bulanlar ne gibi bir armağan görmüşlerdir? Arz çekimi yasasını bulan bir bilgin bugünün cahil zengini beş para verir mi? İşte görülüyor ki büyük buluşları meydana getiren faktör servet değildir. İnsanlar, yaratılıştan, çalışmak mecburiyetindedirler. Oysa, bugünkü sosyal teşkilât kişinin çalışmasını güçleştiriyor. Veyahut, lüzumsuz teşebbüslerde boşuna harcıyor. Oysaki her batında avam denilen ve her toplumun en kalabalık tabakasını teşkil eden amele ve köylü sınıfları arasında ne zeki, ne istidatlı adamlar vardır ki, müsait bir gelişme zemininden mahrum olarak ölüp gidiyor. Beşeriyet, insanlığa büyük hizmetler etmesi umulan bu unsurlardan neden faydalanmasın? Hayata gelmekten maksat yalnız ekmek kavgası mıdır?

Okurlarımın yüzde doksanı geçmişine baksa elîm bir cidalden, bir yaşama savaşından başka bir şey görmeyecektir. Her an korku içinde çırpınarak acaba bir gün rahat bir nefes almış mıdır? Memursanız azil, amele iseniz işsiz kalmak, ufak tüccarsanız iflâs etmek korkusu ile daima kalbiniz çarpar. Geleceğe emniyetli bir gözle bakamazsınız. Bu hal neden böyle sürüp gitsin?

Eğer taliiniz yaverse bir ihtiras başlar. Kazandıkça, mevki sahibi oldukça hırsınız artar. Bir türlü rahat edemezsiniz. Neden biliyor musunuz? Çünkü, hiç bir zaman mevkiinizden, servetinizden emin değilsiniz. İşte biraz daha fazla emin olmak, o halinizi biraz daha uzatabilmek için, servetinizi çoğaltmağa, mevkiinizi sağlamlaştırmaya çalışacaksınız. Buna rağmen bir gün siz veya çocuklarınız, o mevkiden, o servetten mahrum kalarak hayatın bütün güçlükleri yine baş gösterecektir. Görüyorsunuz ki, hayatta huzur ve saadet namına hiç bir şey yok. "Ne yapalım, hayatın bu fena tecellileri ilâhîve ezeli bir takdir neticesidir" mi diyeceksiniz? "Bugünkü sosyal organizasyonun bu kötülükleri doğurmakta dahl-ü tesiri yoktur" iddiasında mı bulunacaksınız? Emin olunuz, aldaniyorsunuz. Görülen bütün fenalıklar insanların tabiatından değil, fakat terbiyenin, teşkilâtın kötülüğünden doğar. İnsan, tabiatı icabı, her türlü fedakârlığa hazırdır. Elverir ki kendisine iyi bir yol gösterilsin. Savaşlarda mahv olan bu kadar insanlar hayatlarını nasıl feda ediyorlar. Hem öyle bir fedakârlık ki; çocuklarının aç ve sefil kalacaklarını, mevcut kanunların onları korumayacaklarını, hatta zengin ve imtiyazlı bir sınıfın

yetim hakkile zengin olacaklarını bildikleri halde fedakârlıkta bulunuyorlar. Bu kadar mahrumiyet ve fedakârlığa sebep nedir? Verilen terbiye değil midir? İşte görülüyor ki insan,-terbiye ve telkin sonucu- gerekirse kendi hayatından vazgeçiyor. Sevdiklerinin mahrumiyet ve sefaletine katlanıyor. İnsanların savaşlar da hayatını feda etmekte, bunca sefalete katlanmakta eğitim ve yurtseverlik esası kabul edilmeyip te cebir ve şiddet esası kabul ediliyor. Ulusları savaşa, fedakârlığa sürükleyen saik, ahz-ı asker kanunlarındaki zorunluluk, âmirlik telâkki ediliyorsa, demek oluyor ki sosyal yasalarda yüz milyonlarca insanı ölüme sürükleyebilecek, hânumanlar söndürecek bir kuvvet ve nüfuz olduğu kabul ediliyor da, insanlığın mutluluk ve selâmetini kefalet altına alacak ve insanlığa umumî bir huzur ve refah bağışlayacak kudreti haiz olan sosyal yasaların uygulanamayacağı nasıl iddia ediliyor?

Bolşeviklik umumî huzur ve sükûnu, sosyal sınıflar arasında eşitlik, adalet ve refahı sağlayacak olan sosyal yasalar konulmasını telkin ve arzu ediyor.

Uygarlığın ve bugünkü bilgilerin insanlara anlattığı gerçekler, herkese hayatın ne demek olduğunu, kanunların nasıl bir kuvvetin ürünü bulunduğunu göstermiştir. Eski devirlerde olduğu gibi, artık hiç bir kimse, tarihî zaruret, gelenek, itikat, asalet, imtiyaz ve ahiret adına kendi hakkından-dünyadaki hayat ve saadet payından- mahrum olmak istemiyor. İnsanların ıstırap ve sefaletini mucip olan kanunların sürüp gitmesini istemiyor. Ve bu fena kanunların velevki din, ahlâk, âdet nâmına meşruiyetini kabul etmiyor. Bir kanun, topluma menfaat sağlıyorsa meşrudur ve devam etmesi gereklidir. Taassuptan, mugalatadan, gerçeği gizlemekten kurtulmuş dinin ve ahlâkın göstereceği iyi düsturlar; ancak umumî refahı amaç bilen düsturlardır. Yoksa, insanlara acı ve ıstırap çektiren, sosyal hayatı büyük bir çoğunluk için dayanılmaz bir hâle sokan, yüz milyonlarca insanı mahrumiyet ve sefalet içinde öldüren kanunlar ve o kanunların meydana getireceği teşkilâtın devamını hiç bir kuvvet meşru kılamaz. Bu gerçekleri uygar toplumlara mensup ve biraz düşünebilen her fert anlamıştır. Avrupa milletlerindeki sosyalistlik, bolşeviklik hareketleri, -sunduğumuz gibi- bugünkü sefalet ve musibetleri doğuran bugünün teşkilâtına karşı yapılmış bir hücumdan başka bir şey değildir. Bu hareket, nazariye hâlinde çıkmış, fiiliyat sahasına girmiştir. Fransa, İngiltere, İtalyada, Amerikada, hatta Uzak Doğuda hergün zuhur eden grevler, amele ihtilâlleri, suikastler, anarşist akımları, Partiler, seçim ve Parlamento mücadeleleri bu akımın ne kadar kuvvetlenmiş olduğunu anlatıyor. Sosyal barometreler medenî milletlerin mukadderat ufuklarında bir ihtilâl borasının patlayacağını gösteriyor.

Son zamanlarda İtalyada varlığı haber verilen Kızıl Ordu teşkilâtı, Amerikanın birçok şehirlerinde patlayan bombalar Eski ve Yeni Dünya üzerinde korkunç ihtilâl bulutlarının toplandığını anlatıyor. Öte yandan, Almanya, Macaristan ve Bulgaristan gibi yenilmiş Devletler; Asyadaki zulüm görmüş uluslar kopacak bu muazzam fırtınanın gayz ve nefret şerraresini zalimlere karşı birdenbire patlatmağa müheyya bulunuyor. IMPERYALİST VE KAPİTALİST DEVRESİNİN MUSİBET

VE NEKBET DAKİKALARI YAKLAŞIYOR. Yakın bir zamanda bugünkü teşkilât aleyhindeki umumî ihtilâl dakikasını gösterecek olan fâlâket çanı çalacaktır.

GEMLERİ ELİNDE TUTAN İMPERYALİST VE KAPİTALİSTLER devam ettirmek istedikleri bu zulüm ve kahır saltanatını, altın ve servet üstünlüğünü, ihtilâl fırtınalarının savletinden kurtaramıyacaklardır. Sonuçtan kaçınılamıyacak. Her millet, sosyal yapısına göre, ya tedricî bir tekâmül ve istihale ile bu sonuca varacak; veyahut şiddetli ihtilâller, kargaşalıklar içinde eski teşkilâtın yıkıldığını görecektir. Bakalım bu enkaz üstünde nasıl bir gelecek başlayacak? Buna da zaman cevap verecektir.

Avrupa zimandâran-ı umuruna, işbaşında olup gemleri tutanlara düşen görev bu müthiş akıma karşı durmak değil; belki bu akımı kabul edip kolaylaştırarak, ona göre sosyal kanunları değiştirmeye çalışmak ve mensup oldukları toplumları müthiş ihtilâllerden, sademelerden kurtarmaktır. Çünkü: BOLŞEVİK KIZIL İHTİLÂL BAYRAĞI artık her milletin semay-ı mukadderatında dalgalanmağa başlamıştır. Yüz milyonlarca mustarip ve bet baht insanlardan müteşekkil amele, köylü sınıfları onun altında toplanıyor. Teşkilât-ı hâziranın fenalığını gören, ve bundan müşteki olan âlim, cahil hiç bir fert onun füsun ve sihriinden kurtulamıyor.

- Son -

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARKİVİ
TÜSTAN